

Koversta Gammelby i Österfärnebo.

ORTSFÖRDJUPNING
ÖSTERFÄRNEBO

Österfärnebo är den sydligaste av kommunens serviceorter. Bygden har en flertusenårig historia och en rik kulturmiljö. Österfärnebo ligger efter ett prioriterat stråk för bebyggelseutvecklingen i kommunen. Närheten till den snabbt växande regionen Mälardalen ger Österfärnebo ett strategiskt bra läge. Upprustningen av väg 56, ”Räta linjen”, skapar nya möjligheter till utveckling. Österfärnebo har goda förutsättningar att utvecklas som serviceort.

STRATEGIER FÖR ÖSTERFÄRNEBOS UTVECKLING

Österfärnebo utvecklas som serviceort och attraktiv ort för boende och företagande genom att:

- kommunen verkar för att en gång- och cykelväg anläggs genom tätorten. Gång- och cykelvägen prioriteras av kommunen till länstransportsplanen
- den goda tillgången på planlagd mark för verksamheter utnyttjas
- turismen utvecklas i samverkan med Gysinge
- den geografiska positionen med närheten till Mälardalen och Stockholm utvecklas
- upprustningen av väg 56 till mötesfri väg väntas påverka befolkningsutveckling och sysselsättning på ett positivt sätt

Historik och beskrivning av orten

Bakgrund

Österfärneboområdet med Gysinge utgör den sydligaste kommundelen i Sandviken. Området omfattar 27 procent av kommunens yta. I kommundelen bor cirka 1 300 personer, vilket är tre procent av kommunens befolkning.

Bebyggelse

Bostadsbebyggelsen i Österfärnebo består till största delen av friliggande villor. I de mest centrala delarna av Österfärnebo, vid Åsvägen och Framnäsgatan, finns enstaka mindre flerfamiljshus.

Kulturmiljövården

Österfärnebo har en flertusenårig historia som främst kretsar kring jord- och skogsbruk med lämningar ända från stenåldern. Här finns Gästriklands största gravfält i Hamre med cirka 200 gravar från yngre järnåldern.

Österfärnebo kyrka byggdes åren 1819–1822 och ersatte då en medeltida salkyrka från 1200-talet som låg strax nordväst om den nya kyrkan. Österfärnebo kyrka och dess kyrkogård skyddas i dag enligt kulturminneslagen.

Jordbruksbygden kring kyrkan och Färnebo Kungsgård ingår i ett större område med stora kulturvärden. I det ingår även byarna väster om Österfärnebo samt området längs Enköpingsåsen, söder om tätorten.

Hela Österfärnebo är synnerligen rikt på fornlämningar. Koversta Gammelby är en välbevarad miljö med hus från 1600-1700-talen.

Kulturhistoriskt skydd finns i detaljplan för Åsbergs gård och det gamla skolhuset. Komministergården från 1700-talet, som brann hösten 2009, var kulturhistoriskt skyddad men kommer sannolikt inte att uppföras igen.

Hamre gravfält ligger längs med Färnebofjärden på ena sidan och Hamrefjärden på den andra. I dag utgörs fältet av sju synliga gravar. Under 1930-talet undersöktes en av gravarna som var från vikingatiden. I denna hittades bland annat en yxa, fem järnbroddar och ett eldstål.

Ett område från kyrkan i norr och söderut mot Strångnåset är utpekad som riksintresse för kulturmiljövården. (Se även kapitel 5 *Allmänna intressen*, avsnitt *Kulturmiljö*.)

Verksamheter och småindustri

I korsningen av Åsvägen och Gysingestigen finns ett industriområde med några företag samt ortens återvinningscentral. Österfärnebos reningsverk är beläget mellan Fängsjön och Österfärnebo kyrka. I Nässja odlas plantor av gran och tall.

Grönstruktur

Färnebofjärden i Dalälven är sedan 1998 Sveriges 26:e nationalpark. Här möts norrlandsterräng och mellansvensk naturmiljö. Området erbjuder rikt fågelliv med bland annat fiskgjuse och havsörn. Skyddet av älvsträckan syftar bland annat till att ge den vitryggiga hackspetten chans till överlevnad. Under sommartid kan stora mängder mygg förekomma på orten.

Karaktäristiskt för Gästrikland är tallhedarna längs rullstensåsen. Eftersom Färnebofjärden hyser flera skyddsvärda naturtyper är området dessutom ett Natura 2000-område. Detta innebär att området skyddas genom nödvändiga bevarandeåtgärder.

Österfärnebo tätort ligger utsträckt i nord-sydlig riktning på Enköpingsåsen och omges av jordbruksmark. Från åsen har man på många platser utblick över det öppna jordbrukslandskapet. Norr om skolan ligger Tallparken som är en del av den ursprungliga åsmiljön. På kummelåsen och en bit söderut finns en motions slinga. Parklik naturmiljö finns också runt vattentornet samt längs hela åskränet. Åsen är av stor betydelse för landskapsbilden.

Österfärnebo ligger inom riksintresseområde för turism och friluftsliv, Nedre Dalälven. Nedre Dalälvsområdet är även utpekad som riksintresse för naturvård och friluftsliv, (se vidare kapitel 5 *Allmänna intressen*, avsnitt *Natur och friluftsliv*).

Torg/mötesplatser

I Österfärnebo saknas torg som fungerar som naturliga mötesplatser för orten. Däremot finns allaktivitetshuset Gävan som ägs och drivs av den ekonomiska föreningen "Gävan - mitt i Österfärnebo".

Idrottsplatsen ligger söder om Gysingestigen och är en annan samlingsplats. Här finns två fotbollsplaner av elvammannastorlek. Anläggningen ligger i anslutning till elljusspåret och motions slingorna.

Offentlig och kommersiell service

Österfärnebo tätort har en bra samhällsservice. Det finns bland annat förskola, grundskola, bibliotek, äldreboende, distriktssköterskemottagning, restauranger samt en livsmedelsbutik som även är ombud för apotek, bank och Systembolag.

Grundskolan heter Österfärnebo skola och inrymmer läsåret 2016/2017 årskurserna F-9. I Österfärnebo finns två förskolor: Lingonbackens förskola på Patron Uhrs väg och Paviljongens förskola i anslutning till grundskolan.

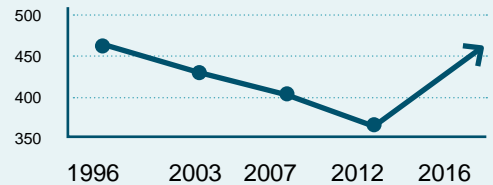
Vid skolan finns en idrottshall som dagtid används av skolan och kvällstid av olika föreningar.

Kort om Österfärnebo

INVÅNARE

462 personer i tätorten (2017-12-31)

BEFOLKNINGSENTVECKLING

KÖNSFÖRDELNING

- 51% kvinnor
- 49% män

ÅLDERSFÖRDELNING

- 0-19 år 17%
- 20-64 år 49%
- 65+ år 34%

FÖRVÄRVSARBETANDE (2015)

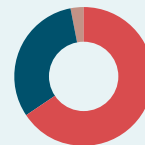
- 77,2% i åldersgruppen 20-64 år

EFTERGYMNASIAL UTBILDNING (2015)

- 22,2% i åldersgruppen 20-64 år

BOENDEFORMER

- Småhus 65 procent
- Hyresrätter 31 procent
- Bostadsrätter 3 procent

OFFENTLIG SERVICE

Bland annat F-9-skola, två förskolor samt vård- och omsorgsboende.

I den gamla prästgården, som ligger längs med Färnebovägen, huserar Färnebo folkhögskola.

Solängsgården är Österfärnebos vård- och omsorgsboende, i anslutning till det finns också lägenheter som är avsedda för trygghetsboende.

Mejeriplan är knutpunkten i samhället där merparten av den kommersiella samhällsservicen är samlad. Här finns bland annat livsmedelsaffär och restaurang.

Regional busstrafik gör det möjligt att resa till större orter som Sandviken och Gävle.

Kommunikationer

Väg 272 är den mest trafikerade genomfartsleden. Vägen utgör ett tydligt stråk, från Sandviken i norr och österut via Gysinge till väg 56 mot Gävle, Uppsala och Västerås.

Busslinjetrafiken passerar rakt genom Österfärnebo via väg 272 och vidare mot väg 56.

Lokalgatorna i Österfärnebo är små och har inget nämnvärt trafiktryck. Några trottoarer finns inte, och bilvägarna används därför även av gångtrafikanter och cyklister.

Landmärken

Det mest utmärkande landmärket är Österfärnebo kyrka.

I Österfärnebo finns dessutom ett vattentorn. Detta är ett naturligt landmärke som sträcker sig över alla trädtoppar då det står högst upp på Enköpingsåsen, mitt i byn.

Österfärnebos styrkor och svagheter

Österfärnebos starka och svaga sidor, samt möjligheter och hot, har i ett tidigt skede av processen bakom översiktsplanen analyserats i en dialog där ortsbefolkningen medverkat.

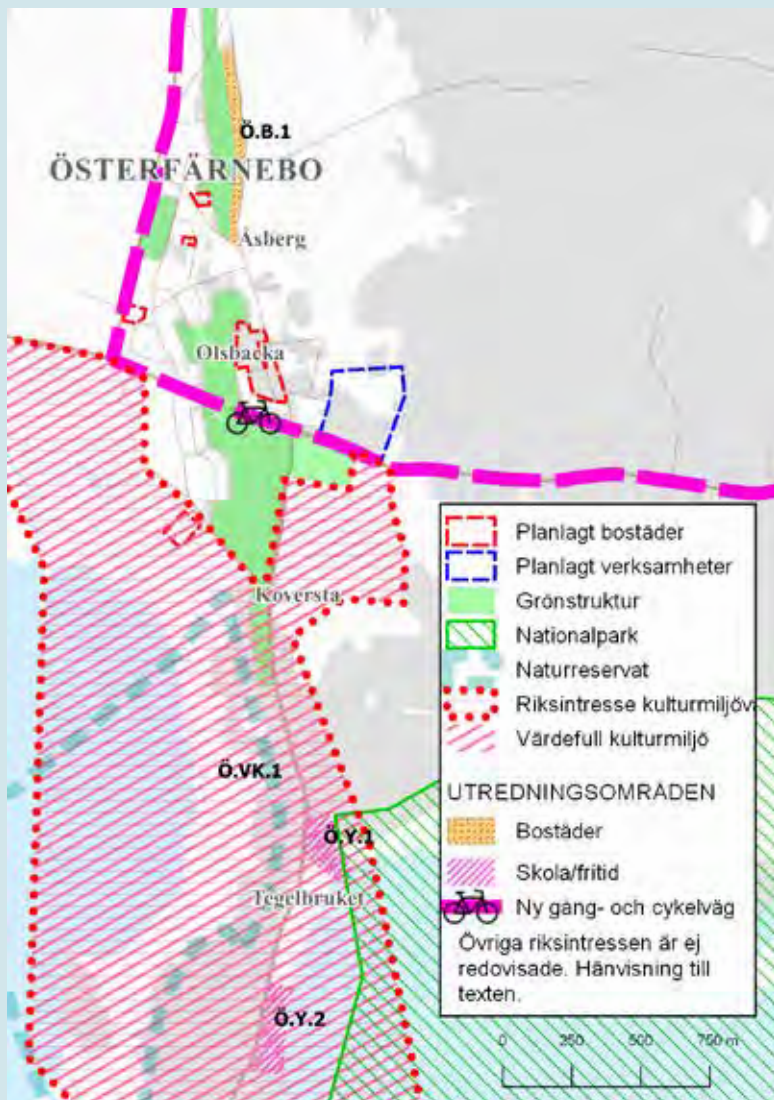
Metoden som använts är en förenklad så kallad SWOT-analys.

De styrkor som framhölls var framför allt vackert landskap med närhet till vatten, fina kulturmiljöer samt Stockholm och Mälardalen.

De svagheter som lyftes fram var bland annat översvämningsmygg, dåliga vägar och kommunikationer, åldrande befolkning samt avsaknad av arbetsplatser.

De möjligheter som lyftes fram var myggbekämpning, vackra boendemiljöer och Österfärnebo som serviceort. De hot som identifierades var försämrade kommunikationer, service som försvinner, eldsjälar som tröttnar samt brist på föryngring bland invånarna.

Framtida markanvändning i Österfärnebo

Bostäder (B)

Österfärnebo ligger inom ett prioriterat stråk för bebyggelseutvecklingen i kommunen. Planberedskap finns för ett antal villor.

Ö.B.1. Utredningsområde för bostäder, cirka 14 större tomter.

Området som löper längs med Åsbergsvägen lämpar sig för friliggande bostäder.

Verksamheter

Planberedskap finns för cirka 6,5 hektar industrimark.

Friluftsliv (Y)

Ö.Y.1. Utvecklingsområde för befintlig camping.

Området är ett LIS-område, dvs viktigt för landsbygdsutveckling (se kapitel 4 *Landsbygdsutveckling*).

Beaktande: Strandskydd.

Ö.Y.2. Utvecklingsområde för byggnader och anläggningar som behövs för turismverksamhet, t.ex. övernattningsmöjligheter, servicebyggnader och brygga för angöring med småbåtar. Området är ett LIS-område, dvs viktigt för landsbygdsutveckling (se kapitel 4 *Landsbygdsutveckling*).

Kommunikationer

Väg 272 genom Österfärnebo har stundvis höga trafikflöden av både tung trafik och personbilar. Sandvikens Kommun anser att en gång- och cykelväg genom centrala

Österfärnebo dels skulle ge en säkrare skolväg för ortens skolbarn men också en ökad trafiksäkerhet för övriga gång- och cykeltrafikanter. Gång- och cykelvägen skulle lämpligast sträcka sig från Österfärnebo kyrka i söder till Västerborsvägen i norr. Gång- och cykelvägen är av kommunen prioriterad till länstransportsplanen.

Natur, grönstruktur och rekreation

Det skogsklädda åschrönet löper som ett i stort sett obrutet grönområde genom hela tätorten, från norr till söder.

För Österfärnebo, som är nästan helt omgivet av jordbruksmark, är åsen av mycket stor betydelse för landskapsbilden. Den nyttjas också mycket som närströvområde och söder om Gysingsstigen (väg 272) finns ett elljuspår på åsen. Åschrönet bör därmed bevaras som grönområde. Södra delen av området utgörs delvis av parkmark.

Vid väg 272, norr om skolan ligger Tallparken. Med sina stora tallar är den av stort värde för miljön i centrala Österfärnebo. Hänsyn till parken bör tas vid framtida planläggning.

Teknisk försörjning

Samtliga områden föreslås att anslutas till allmänt VA. Camping och området söder om denna undantas från verksamhetsområdet. I centrum bedöms det inte vara något problem. Eventuellt blir det svårt att ansluta området öster om åsen.

En privat fjärrvärmeaktör finns på orten. Möjligheter till anslutning undersöks inom respektive område.

Bredband finns i dag i form av ADSL. Under våren 2018 driftsätts fibernät med hög kapacitet.

Samtliga föreslagna områden kan anslutas till elnätet.

Kulturmiljöhänsyn ö.vk.1

Odlingslandskapet med dess historiska kopplingar ska beaktas. Området är rikt på fornlämningar från äldre järnåldern.

Riktlinjer för Österfärnebo

Bostäder

I Österfärnebo ska ny bostadsbebyggelse i första hand ske som:

- Komplettering till och förtätning av befintlig bebyggelse.

Kulturmiljö

- Den värdefulla kulturmiljön och dess byggnader ska skyddas och värnas.
- Det öppna odlingslandskapet ska skyddas.

Natur, grönstruktur och rekreation

- Närheten till nationalpark, Natura 2000-område, naturreservat och riksintressen ska värnas och beaktas.
- Värdefulla grönområden i tätorten ska bevaras.

Kommunikationer

- Verka för en gång- och cykelväg genom Österfärnebo.

Verksamheter

- Ge möjlighet till nyetablering av jordbruksverksamhet.
- Möjlighet till att samla offentlig service.
- Mötesplatser och centrum.
- Centrum- och servicefunktioner samlas i huvudsak i centrala stråk i Österfärnebo.